

Gabra tal-ġurisprudenza

SENTENZA TAL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (Id-Disa' Awla)

21 ta' Settembru 2023*

“Rinviju għal deċiżjoni preliminari – Direttiva 93/13/KEE – Klawżoli ingusti fil-kuntratti konkluzi mal-konsumaturi – Self ipotekarju indiċjat fuq munita barranija – Kriterji għall-evalwazzjoni tan-natura ingusta ta' klawżola ta' konverżjoni– Regjistru nazzjonali tal-klawżoli ta' kundizzjonijiet generali meqjusa illegali – Obbligu ta' informazzjoni”

Fil-Kawża C-139/22,

li għandha bħala sugġett talba għal deċiżjoni preliminari skont l-Artikolu 267 TFUE, imressqa mis-Saġd Rejonowy dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie (il-Qorti Distrettwali ta' Varsavja – Ċentru tal-Belt, il-Polonja), permezz ta' deċiżjoni tat-18 ta' Jannar 2022, li waslet fil-Qorti tal-Ġustizzja fil-25 ta' Frar 2022, fil-proċedura

AM,

PM

vs

mBank S.A.,

fil-preżenza ta':

Rzecznik Finansowy,

IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (Id-Disa' Awla),

komposta minn L. S. Rossi, Presidenta tal-Awla, S. Rodin (Relatur) u O. Spineanu-Matei, Imħallfin,

Avukat Ġenerali: A. M. Collins,

Regjistratur: A. Calot Escobar,

wara li rat il-proċedura bil-miktub,

wara li kkunsidrat l-osservazzjonijiet ipprezentati:

– għal AM u PM, minn W. Bochenek u T. Zaremba, radcowie prawni,

* Lingwa tal-kawża: il-Pollakk.

- għal mBank S.A., minn A. Cudna-Wagner, radca prawny, u B. kMiąskiewicz, adwokat,
- għall-Gvern Pollakk, minn B. Majczyna u S. Żyrek, bħala aġenti,
- għall-Gvern Portugiż, minn P. Barros da Costa, A. Cunha, B. Lavrador, L. Medeiros u A. Pimenta, bħala aġenti,
- għall-Kummissjoni Ewropea, minn I. Galindo Martín, L. Kaléda, U. Małecka, N. Ruiz García, bħala aġenti,

wara li rat id-deċiżjoni meħuda, wara li nstema' l-Avukat Ġenerali, li taqta' l-kawża mingħajr konkluzjonijiet,

tagħti l-preżenti

Sentenza

- 1 It-talba għal deċiżjoni preliminari tirrigwarda l-interpretazzjoni tad-Direttiva tal-Kunsill 93/13/KEE tal-5 ta' April 1993 dwar klawzoli ingusti f'kuntratti mal-konsumatur (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 15, Vol. 2, p. 288, rettifika ĠU 2023, L 17, p. 100).
- 2 Din it-talba tressqet fil-kuntest ta' tilwima bejn AM u PM, żewġ konsumaturi, minn naħa, u mBank S.A., min-naħa l-oħra, dwar l-użu, minn din tal-aħħar, ta' klawzoli ta' kundizzjonijiet ġenerali inklużi fir-reġistru nazzjonali tal-klawzoli ta' kundizzjonijiet ġenerali meqjusa illegali (iktar 'il quddiem ir-“Reġistru Nazzjonali tal-Klawzoli Illegali”).

Il-kuntest ġuridiku

Id-dritt tal-Unjoni

- 3 L-erbgha u għoxrin premessa tad-Direttiva 93/13 tiddikjara:
“[...] l-qrati jew l-awtoritajiet amministrattivi ta' l-Istati Membri għandu jkollhom għad-disposizzjoni tagħhom mezz adegwat u effettiv biex jipprevenu li jkomplu jintużaw klawzoli ingusti f'kuntratti tal-konsumaturi”.
- 4 L-Artikolu 2(b) ta' din id-direttiva jipprevedi:
“Għall-finijiet ta' din id-Direttiva:
[...]
(b) ‘konsumatur’ tfisser kull persuna naturali li, f'kuntratti koperti minn din id-Direttiva, tkun qiegħda tagixxi għal skopjiet li jkunu barra s-sengħa, in-negozju jew il-professjoni tagħha”.

5 L-Artikolu 3 tal-imsemmija direttiva jipprevedi:

“1. Klawżola kuntrattwali li ma tkunx giet negozjata individwalment għandha titqies ingusta jekk, kontra l-hteġa ta' buona fede, tkun tikkawża żbilanċ sinifikanti fid-drittijiet u l-obbligi tal-partijiet li joħorġu mill-kuntratt, bi ħsara għall-konsumatur.

2. Klawżola għandha dejjem tiġi kkunsidrata li ma tkunx giet innegozjata individwalment meta din tkun giet abbozzata minn qabel u l-konsumatur b'hekk ma jkunx seta' jinfluwenza s-sustanza tal-klawżola, b'mod partikolari fil-kuntest ta' kuntratt standard imfassal minn qabel.

Il-fatt li ċerti aspetti ta' klawżola jew klawżola speċifika waħda tkun giet innegozjata individwalment m'għandux jeskludi l-applikazzjoni ta' dan l-Artikolu għall-bqija ta' kuntratt jekk stima globali tal-kuntratt tindika li dan ikun madankollu kuntratt standard ippreparat minn qabel.

Meta xi bejjieġh jew fornitur jippretendi li klawżola standard ikun gie nnegozjata b'mod individwali, il-piż tal-prova f'dan ir-rigward għandu jaqa' fuqu.

3. L-Anness għandu jkun fih lista indikattiva u mhux eżawrjenti tal-klawżoli li jistgħu jiġu kkunsidrati ingusti.”

6 Skont l-Artikolu 4 tal-istess direttiva:

“1. Mingħajr preġudizzju għall-Artikolu 7, il-karattru ingust ta' klawżola kuntrattwali għandu jiġi stmat, billi titqies in-natura tal-merkanzija jew servizzi li għalihom ikun kien konkluz il-kuntratt u ssir referenza, filwaqt li jiġi konkluz il-kuntratt, għaċ-ċirkostanzi kollha preżenti waqt il-konkluzjoni tal-kuntratt u għall-klawżoli l-oħra kollha tal-kuntratt jew ta' kuntratt ieħor li jiddependi fuqu.

2. L-istima tan-natura ingusta tal-klawżoli la għandha tirrelata mad-definizzjoni tal-kwistjoni prinċipali tas-sugġett tal-kuntratt u lanqas mas-suffiċjenza tal-prezz u r-remunerazzjoni, fuq naħa waħda, kontra s-servizzi jew il-merkanzija provduti bi tpartit, fuq in-naħa l-oħra, safejn dawn il-klawżoli jkunu f'lingwaġġ sempliċi u ċar.”

7 L-Artikolu 6(1) tad-Direttiva 93/13 jaqra kif ġej:

“L-Istati Membri għandhom jistabbilixxu li klawżoli ingusti użati f'kuntratt konkluz ma konsumatur minn bejjieġh jew fornitur għandhom, kif previst fil-liġi nazzjonali tagħhom, ma jkunux jorbot lill-konsumatur u li l-kuntratt għandu jkompli jorbot lill-partijiet fuq dawn il-klawżoli jekk dan ikun kapaci jkompli jeżisti mingħajr il-klawżoli ingusti.”

8 L-Artikolu 7(1) u (2) ta' din id-direttiva jipprevedi:

“1. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li, fl-interessi tal-konsumaturi u l-kompetituri, jeżistu mezzi adegwati u effettivi biex jipprevjenu li jibqgħu jintużaw klawżoli ingusti f'kuntratti konkluzi mal-konsumaturi mill-bejjieġha jew fornituri.

2. Il-mezzi msemmija fil-paragrafu 1 għandhom jinkludu disposizzjonijiet li bihom persuni jew organizzazzjonijiet, li jkollhom interess legittimu skond il-liġi nazzjonali li jipproteġu lill-konsumaturi, ikunu jistgħu jieħdu azzjoni skond il-liġi nazzjonali kkonċernata quddiem il-qrati jew quddiem korpi amministrattivi kompetenti għal deċiżjoni dwar jekk il-klawżoli

kuntrattwali ppreparati għal-użu generali jkunux iġusti, biex ikunu jistgħu japplikaw mezzi xierqa u effettivi biex jipprevjenu li jkomplu jintużaw dawn il-klawżoli.”

9 L-Artikolu 8 tal-imsemmija direttiva jipprevedi:

“L-Istati Membri jistgħu jadottaw jew iżommu l-aktar disposizzjonijiet stretti kompatibbli mat-Trattat fil-qasam kopert minn din id-Direttiva, biex jiżguraw grad massimu ta’ protezzjoni għall-konsumatur.”

Id-dritt nazzjonali Pollakk

10 Skont l-Artikolu 76 tal-Konstitucja Rzeczypospolitej Polskiej (il-Kostituzzjoni tar-Repubblika tal-Polonja):

“L-awtoritajiet pubbliċi għandhom jipproteġu lill-konsumaturi, lill-utenti u lill-kerrejja kontra attivitajiet li jheddu s-saħħa, il-privatezza u s-sigurtà tagħhom, kif ukoll kontra Prattiki kummerċjali żleali. Il-portata ta’ din il-protezzjoni hija ddefinita mil-liġi.”

11 L-Artikolu 22¹ tal-ustawa – Kodeks cywilny (il-Dritt dwar il-Kodiċi Ċivili), tat-23 ta’ April 1964, (Dz. U. tal-1964, Nru 16), fil-verżjoni tiegħu applikabbli għat-tilwima fil-kawża prinċipali (iktar ‘il quddiem il-“Kodiċi Ċivili”), jipprevedi:

“konsumatur’ ifisser kull persuna fiżika li, għall-konklużjoni u għall-eżekuzzjoni ta’ kuntratt għall-konsum, ma taġixxix fil-kuntest tal-attività kummerċjali tagħha jew f’attività ekonomika oħra.”

12 L-Artikolu 58(1) tal-Kodiċi Ċivili jipprevedi:

“Att ġuridiku li jmur kontra l-liġi jew li huwa intiż sabiex tiġi evitata l-liġi huwa null u bla effett, sakemm dispożizzjoni rilevanti ma tipprovdix mod ieħor, b’mod partikolari jekk tipprevedi li d-dispożizzjonijiet invalidi tal-att ġuridiku jiġu ssostitwiti mid-dispożizzjonijiet rilevanti tal-liġi.”

13 Skont l-Artikolu 385¹(1) sa (3) ta’ dan il-kodiċi:

“1. Klawżoli ta’ kuntratt konkluż ma’ konsumatur li ma ġewx innegożjati b’mod individwali ma għandhomx ikunu vinkolanti fuq il-konsumatur jekk id-drittijiet u l-obbligi tiegħu huma stabbiliti b’mod li jmur kontra l-prattika tajba u jiksru b’mod manifest l-interessi tiegħu (klawżoli illegali). Dan ma għandux japplika għal klawżoli li jistabbilixxu l-prestazzjonijiet prinċipali li għandhom jitwettqu mill-partijiet, inklużi dawk relatati mal-prezz jew remunerazzjoni, sakemm dawn huma miktuba b’mod ċar.

[...]

3. Il-klawżoli ta’ ftehim konkluż ma’ konsumatur li ma jkunux ġew miftiehma individwalment huma klawżoli kuntrattwali li l-konsumatur ma setax ikollu influwenza konkreta fuq il-kontenut tagħhom. Dawn huma b’mod partikolari klawżoli kuntrattwali meħuda minn mudell ta’ kuntratt propost lill-konsumatur mill-parti kontraenti.”

14 L-Artikolu 385² tal-Kodiċi Ċivili huwa redatt kif ġej:

“Il-kompatibbiltà tal-klawżoli ta’ kuntratt mal-moralità għandha tiġi evalwata fid-dawl tas-sitwazzjoni li tkun teżisti fid-data tal-konklużjoni ta’ dan il-kuntratt, billi jittieħdu inkunsiderazzjoni l-kontenut

tal-imsemmi kuntratt, iċ-ċirkustanzi preżenti waqt il-konklużjoni tiegħu kif ukoll il-kuntratti marbuta mal-istess kuntratt, li fih jinsabu d-dispożizzjonijiet li huma s-sugġett tal-evalwazzjoni.”

- 15 L-Artikolu 479³⁶ tal-ustawa – Kodeks postępowania cywilnego (il-Liġi li Tistabbilixxi l-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili) tas-17 ta' Novembru 1964 (Dz. U. tal-1964, Nru 43, poźizzjoni 296), fil-verżjoni tiegħu applikabbli għat-tilwima fil-kawża prinċipali (iktar 'il quddiem il-“Kodiċi ta' Proċedura Ċivili”), jipprevedi:

“Is-Sąd Okręgowy w Warszawie — Sąd Ochrony Konkurencji i konsumentów (il-Qorti Reġjonali ta' Varsavja — il-Qorti tal-Protezzjoni tal-Kompetizzjoni u tal-Konsumaturi, il-Polonja), hija kompetenti sabiex tiddikjara n-natura illegali ta' klawżoli ta' kuntratt standard”.

- 16 L-Artikolu 479⁴²(1) tal-Liġi dwar il-Proċedura Ċivili jipprevedi:

“Jekk jintlaqa' rikors, il-qorti tiċċita, fid-dispożittiv tas-sentenza tagħha, il-kontenut tad-dispożizzjonijiet tal-kuntratt standard ikkonċernat meqjusa illegali u tipprojbixxi l-użu tagħhom.”

- 17 L-Artikolu 479⁴³ tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili kien redatt kif ġej:

“Sentenza definitiva għandha tipproduċi l-effetti tagħha fir-rigward ta' terzi persuni mar-reġistrazzjoni fir-reġistru msemmi fl-Artikolu 479⁴⁵(2) tal-klawżola tal-kuntratt standard ikkonċernat li titqies li hija illegali.”

Il-kawża prinċipali u d-domandi preliminari

- 18 Fis-7 ta' Ottubru 2009, ir-rikorrenti fil-kawża prinċipali, li huma magħqudin permezz tar-rabtiet taż-żwieġ, ikkonkludew, ma' mBank, kuntratt ta' self ipotekarju għal persuni fiżiċi indiċjat fuq ir-rata tal-kambju tal-frank Svizzeru (CHF) (iktar 'il quddiem il-“kuntratt ta' self inkwistjoni fil-kawża prinċipali”). Dan il-kuntratt kellu bħala sugġett is-self fl-ammont ta' 246 500 zloty Pollakk (PLN) (madwar EUR 54 560). Huwa kien jistabbilixxi rata ta' interessi varjabbli, iddeterminata bħala r-rata bażika tat-3 Month London Interbank Offered Rate (LIBOR 3M) għall-munita li fiha kien ingħata dan is-self, miżjuda bil-margni fiss tal-bank ta' 2.70 %, matul il-perijodu kollu tal-imsemmi self.
- 19 Fil-kuntest tal-kuntratt ta' self inkwistjoni fil-kawża prinċipali, ir-rikorrenti fil-kawża prinċipali ffirmaw dikjarazzjoni li tgħid li huma kienu saru jafu bir-riskji involuti fl-iffirmar ta' dan il-kuntratt kif ukoll tal-kundizzjonijiet tiegħu.
- 20 Fid-data tat-talba għal self, AM, detentur ta' diploma universitarja tat-tielet ċiklu, kien impjegat minn mBank għal tliet snin u nofs. Impjegat ta' mBank kien ipprezentalha tabella storika tal-evoluzzjoni tar-rata tal-kambju CHF/PLN fuq it-tliet snin li ppreċedew it-tressiq ta' din it-talba, kif ukoll simulazzjoni li tantiċipa l-evoluzzjoni tal-ammont tad-dejn u tal-iskadenzi tas-self fil-każ ta' zieda ta' din ir-rata tal-kambju. Min-naħa l-oħra, PM, li ffirmat t-talba għal self u l-kuntratt ta' self inkwistjoni fil-kawża prinċipali, ma kienx ipparteċipa fil-proċedura tal-għoti tal-istess self u lanqas fil-laqgħat organizzati mal-impjegati ta' mBank.
- 21 Fis-7 ta' April 2020, AM u PM ipprezentaw quddiem is-Sąd Rejonowy dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie (il-Qorti Distrettwali ta' Varsavja - Ċentru tal-Belt, il-Polonja), li hija l-qorti tar-rinviju, rikors kontra mBank, ibbażat fuq in-nullità ta' ċerti klawżoli tal-kuntratt ta' self inkwistjoni fil-kawża prinċipali. Fil-kuntest ta' dan ir-rikors, huma jitolbu li mBank tiġi

- kkundannata thallashom is-somma ta' PLN 37 439.70 (madwar EUR 8 290), flimkien mal-interessi legali, bhala rimbors tal-iskadenzi tal-kapital u tal-interessi sa fejn dawn ikunu ngabru indebitament, u, fil-każ li l-qorti tar-rinviju tiddikjara n-nullità ta' dan il-kuntratt, is-somma ta' PLN 74 768.63 (madwar EUR 16 550), flimkien mal-interessi legali, b'rimbors tal-fondi rċevuti mill-konvenuta fil-kawża prinċipali.
- 22 Il-qorti tar-rinviju tirrileva li, fil-5 ta' Awwissu 2014, il-Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (il-President tal-Uffiċċju tal-Ħarsien tal-Kompetizzjoni u tal-Konsumatur, il-Polonja) inkluda fir-registru nazzjonali klawżoli illegali l-klawżola tal-kuntratt standard użata minn mBank li tghid li: “[i]l-ħlasijiet ta' kapital u ta' interessi kif ukoll l-interessi għandhom jiġu rrimborsati [fi złote Pollakki] wara li jkunu ġew ikkonvertiti bir-rata tal-kambju [tal-Franki Svizzeri] tat-tabella tar-rati tal-kambju tal-[...] Bank S.A. fis-seħħ fil-jum tar-imbors fl-14:50”.
- 23 Barra minn hekk, fil-25 ta' Mejju 2021, il-President tal-Uffiċċju tal-Kompetizzjoni u tal-Konsumatur inkluda fir-registru nazzjonali klawżoli illegali l-klawżoli tal-kuntratt standard użat minn mBank li jgħidu li: “[l-]ammont tar-rati ta' xiri/bejgħ ta' muniti applikabbli f'jum tax-xogħol partikolari jista' jkun sugġett għal modifika. Id-deċiżjoni li jinbidel l-ammont tar-rata tal-kambju, kif ukoll il-frekwenza ta' din il-bidla, għandha tittiehed mill-bank b'kont meħud tal-kriterji elenkati fil-paragrafu 6” u “[ir]-rati tax-xiri/tal-bejgħ tal-muniti u l-ammont tad-differenza fir-rati tal-kambju għandhom jiġu ddeterminati billi jitqiesu l-fatturi li ġejjin: 1) l-istimi attwali tar-rati tal-kambju fis-suq interbankarju, 2) il-provvista u d-domanda tal-muniti tas-suq nazzjonali, 3) id-differenzi fir-rati tal-imgħax u fir-rati ta' inflazzjoni fis-suq nazzjonali, 4) il-likwidità tas-suq tal-muniti, 5) il-bilanċ tal-pagamenti u tal-kummerċ”.
- 24 Skont il-qorti tar-rinviju, klawżoli kuntrattwali analogi jew identiċi għal dawk inkluzi, fil-5 ta' Awwissu 2014 u fil-25 ta' Mejju 2021, fir-registru nazzjonali tal-klawżoli illegali huma meqjusa ingusti mill-qorti Pollakki, minħabba li tali klawżoli kuntrattwali jagħtu lill-bank ikkonċernat id-dritt li jiddetermina liberament ir-rata tal-kambju tal-munita ta' riferiment barranija u, konsegwentement, id-dritt li jiddetermina liberament l-ammont tas-servizz li għandu jiġi pprovdut minn persuna li tissellef, u dan filwaqt li, fl-istess ħin, din il-persuna li tissellef hija obligata tirrimborsa s-self biss fi złote Pollakki.
- 25 Barra minn hekk, din il-qorti tikkonstata li l-klawżoli tal-kuntratt ta' self inkwistjoni fil-kawża prinċipali għandhom l-istess kontenut bħall-klawżoli inkluzi fir-registru nazzjonali tal-klawżoli illegali msemmija fil-punt 23 ta' din is-sentenza.
- 26 L-imsemmija qorti tistaqsi jekk is-sempliċi konstatazzjoni tal-fatt li kuntratt jinkludi klawżola li l-kontenut tagħha jikkorrispondi għal klawżola inkluzi fir-registru nazzjonali tal-klawżoli illegali hijiex biżżejjed sabiex jiġi kkonstatat li din il-klawżola tikkostitwixxi klawżola kuntrattwali illegali, mingħajr ma jkun neċessarju li jiġu eżaminati u stabbiliti ċ-ċirkustanzi tal-konklużjoni ta' dan il-kuntratt.
- 27 Għalkemm il-kuntratt ta' self inkwistjoni fil-kawża prinċipali jinkludi klawżoli li jistipulaw li dan is-self għandu jiġi rrimborsat fi złote Pollakki filwaqt li mBank tikkonverti din il-munita f'Franki Svizzeri bir-rata tal-kambju tagħha stess, hija tinkludi wkoll klawżola, li tirriżulta mill-abbozzar il-ġdid tal-kundizzjonijiet ġenerali ta' mBank, tal-1 ta' Lulju 2009, li tipprevedi l-possibbiltà għar-rikorrenti fil-kawża prinċipali li jirrimborsaw l-imsemmi self direttament f'Franki Svizzeri. Għalhekk, dawn tal-aħħar jistgħu jikkonvertu l-ammont li għandu jiġi rrimborsat kull xahar skont ir-rata tal-kambju tal-istabbiliment bankarju tal-għażla tagħhom u ma jibqgħux jiddependu fuq ir-rata tal-kambju stabbilita minn mBank.

- 28 Il-ġurisprudenza nazzjonali ma hijiex uniformi dwar il-kwistjoni jekk klawżola ta' kuntratt tistax tiflef in-natura ingusta tagħha minhabba klawżola oħra ta' dan il-kuntratt li tagħmilha fakultattiva.
- 29 Bla hsara għall-kwistjoni dwar jekk iż-żewġ klawżoli kkonċernati għandhomx jiġu awtomatikament iddikjarati ingusti, il-qorti tar-rinviju għandha minn tal-inqas tevalwa n-natura ingusta tal-klawżola li tistipula li l-kuntratt ta' self inkwistjoni fil-kawża prinċipali huwa indiċjat fuq il-Franki Svizzeri sa fejn din il-klawżola qatt ma tniżżlet fir-registru nazzjonali tal-klawżoli illegali.
- 30 F'dan il-kuntest, il-qorti tar-rinviju tistaqsi jekk mBank kellhiex tkun obligata tipprovdi informazzjoni dwar ir-riskju tal-kambju wkoll lil AM, użata fid-data tat-talba għal self, fid-dawl tat-taħriġ u tal-esperjenza professjonali tagħha.
- 31 Jekk le, jiġifieri fil-każ, meta il-bejgiegħ jew fornitur jikkonkludi kuntratt wiehed ma' żewġ konsumaturi, l-intensità tal-obbligu ta' informazzjoni impost fuq dan il-bejgiegħ jew fornitur tista' tvarja skont il-konsumatur ikkonċernat, l-imsemmija qorti tistaqsi dwar il-konsegwenzi li jistgħu jirriżultaw minn dan, b'mod partikolari fir-rigward tal-possibbiltà li tiġi kkonstatata n-natura ingusta ta' klawżola, jew anki n-nullità ta' dan il-kuntratt, fir-rigward ta' wiehed biss minn dawn iż-żewġ konsumaturi.
- 32 F'dawn iċ-ċirkustanzi, is-Sąd Rejonowy dla m.st. Śródmieścia w Warszawie (il-Qorti Distrettwali ta' Varsavja – Ċentru tal-Belt) iddeċidiet li tissospendi l-proċeduri quddiemha u li tagħmel id-domandi preliminari li ġejjin lill-Qorti tal-Ġustizzja:
- “1) L-Artikolu 3(1), l-Artikolu 7(1) u (2) u l-Artikolu 8 tad-Direttiva tal-Kunsill 93/13/KEE tal-5 ta' April dwar klawżoli ingusti f'kuntratti mal-konsumatur, kif ukoll il-prinċipju ta' effettività, għandhom jiġu interpretati fis-sens li sabiex klawżola kuntrattwali li ma ġietx individwalment miftiehma titqies li hija klawżola kuntrattwali ingusta hija suffiċjenti l-konstatazzjoni li l-kontenut ta' din il-klawżola kuntrattwali tikkorrispondi għall-kontenut ta' dispożizzjoni ta' kuntratt standard imniżżel fir-registru ta' klawżoli illeċiti?
- 2) L-Artikolu 3(1) tad-Direttiva 93/13 għandu jiġi interpretat fis-sens li jipprekludi interpretazzjoni ġudizzjarja ta' dispożizzjonijiet nazzjonali li skontha klawżola kuntrattwali ingusta tiflef in-natura ingusta tagħha jekk il-konsumatur ikun jista' jiddeċiedi li jeżigwixxi l-obbligi tiegħu li jirriżultaw mill-kuntratt fuq il-bażi ta' klawżola kuntrattwali oħra li hija ġusta?
- 3) L-Artikolu 3(1) u l-Artikolu 4(1) tad-Direttiva 93/13 għandhom jiġu interpretati fis-sens li bejgiegħ jew fornitur għandu obbligu li jinforma lil kull konsumatur dwar il-karatteristiċi essenzjali tal-kuntratt u dwar ir-riskji marbuta mal-kuntratt anki jekk konsumatur speċifiku jkollu għarfien xieraq fil-qasam speċifiku?
- 4) L-Artikolu 3(1), l-Artikolu 6 u l-Artikolu 7(1) tad-Direttiva 93/13 għandu jiġi interpretat fis-sens li fil-każ fejn numru ta' konsumaturi jikkonkludu l-istess kuntratt ma' bejgiegħ jew fornitur wiehed, jista' jitqies li dawn l-istess klawżoli kuntrattwali huma ingusti fil-konfront tal-ewwel konsumatur filwaqt li huma ġusti fil-konfront tat-tieni konsumatur, u, jekk dan ikun il-każ, il-konsegwenza ta' dan tista' tkun li l-kuntratt jirriżulta li jkun invalidu fil-konfront tal-ewwel konsumatur filwaqt li jkun validu fil-konfront tat-tieni konsumatur li għalhekk jintrabat bl-obbligi kollha li jirriżultaw minnu?”

Fuq id-domandi preliminari

Fuq l-ewwel domanda

- 33 Permezz tal-ewwel domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, jekk l-Artikolu 3(1), l-Artikolu 7(1) u (2) kif ukoll l-Artikolu 8 tad-Direttiva 93/13 għandhomx jiġu interpretati fis-sens li jipprekludu li klawzola kuntrattwali li ma kinitx is-sugġett ta' negozjati individwali titqies li hija ingusta mill-awtoritajiet nazzjonali kkonċernati minhabba s-sempliċi fatt li l-kontenut tagħha huwa ekwivalenti għal dak ta' klawzola ta' kuntratt standard inkluża fir-registru nazzjonali tal-klawzoli illegali.
- 34 Skont ġurisprudenza stabbilita tal-Qorti tal-Ġustizzja, is-sistema ta' protezzjoni implimentata mid-Direttiva 93/13 hija bbażata fuq l-idea li l-konsumatur jinsab f'sitwazzjoni ta' inferjorità fil-konfront tal-bejjieġh jew tal-fornitur kemm fir-rigward tas-setgħa ta' negozjati kif ukoll fir-rigward tal-livell ta' informazzjoni (sentenza tal-4 ta' Mejju 2023, BRD Groupe Societé Générale u Next Capital Solutions, C-200/21, EU:C:2023:380, punt 24 kif ukoll il-ġurisprudenza ċċitata).
- 35 Għaldaqstant, qabelxejn, skont l-Artikolu 3(1) ta' din id-direttiva jsegwi li klawzola ta' kuntratt li ma tkunx ġiet innegożjata individwalment għandha titqies li hija ingusta, meta, minkejja r-rekwiżit ta' *bona fide*, tohloq għad-detriment tal-konsumatur żbilanċ sinjifikattiv bejn id-drittijiet u l-obbligi tal-partijiet li jirriżultaw minn dan il-kuntratt filwaqt li, skont l-Artikolu 6(1) tal-imsemmija direttiva, tali klawzola ingusta ma torbotx lil dan il-konsumatur. Din l-aħħar dispożizzjoni hija intiża sabiex tissostitwixxi l-bilanċ formali li l-imsemmi kuntratt jistabbilixxi bejn id-drittijiet u l-obbligi tal-partijiet kontraenti b'bilanċ reali ta' natura li jistabbilixxi mill-ġdid l-ugwaljanza bejn dawn tal-aħħar (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tal-4 ta' Mejju 2023, BRD Groupe Societé Générale u Next Capital Solutions, C-200/21, EU:C:2023:380, punt 25 kif ukoll il-ġurisprudenza ċċitata).
- 36 Sussegwentement, minhabba n-natura u l-importanza tal-interess pubbliku li tikkostitwixxi l-protezzjoni tal-konsumaturi li jinsabu f'tali sitwazzjoni ta' inferjorità, l-Artikolu 7(1) tal-istess direttiva, moqri flimkien mal-erbgha u għoxrin premessa tagħha, jimponi fuq l-Istati Membri l-obbligu li jipprovdu mezzi adegwati u effettivi sabiex jitwaqqaf l-użu ta' klawzoli ingusti fil-kuntratti konklużi mal-konsumaturi minn bejjieġh jew fornitur (sentenza tal-4 ta' Mejju 2023, BRD Groupe Societé Générale u Next Capital Solutions, C-200/21, EU:C:2023:380, punt 27 kif ukoll il-ġurisprudenza ċċitata).
- 37 Kif jirriżulta mill-Artikolu 7(2) tad-Direttiva 93/13, il-mezzi msemmija iktar 'il fuq jinkludu l-possibbiltà, għal persuni jew organizzazzjonijiet li għandhom interess legittimu li jipproteġu lill-konsumaturi, li jressqu azzjoni quddiem il-qorti sabiex jiġi ddeterminat jekk klawzoli redatti bl-għan li jintużaw b'mod ġenerali humiex ta' natura ingusta u, jekk ikun il-każ, sabiex jiksbu l-projbizzjoni tagħhom (sentenza tas-26 ta' April 2012, Invitel, C-472/10, EU:C:2012:242, punt 36).
- 38 F'dan il-każ, peress li r-rikorrenti fil-kawża prinċipali adixxew lill-qorti tar-rinviju b'talba dwar kuntratt partikolari, ma hemmx lok li tingħata risposta għall-ewwel domanda fid-dawl tal-Artikolu 7(2) tad-Direttiva 93/13.

- 39 Fl-aħħar, skont it-tmax-il premessa ta' din d-direttiva, din twettaq biss armonizzazzjoni parzjali u minima tal-ligijiet nazzjonali rigward il-klawzoli ingusti, u thalli lill-Istati Membri l-libertà, sakemm jirrispettaw it-Trattat FUE, li jagħtu lill-konsumatur ikkonċernat livell oghla ta' protezzjoni permezz ta' dispozizzjonijiet nazzjonali iktar stretti minn dawk tal-imsemmija direttiva. Barra minn hekk, skont l-Artikolu 8 tal-istess direttiva l-Istati Membri jistgħu jadottaw jew iżommu, fil-qasam irregolat mill-imsemmija direttiva, dispozizzjonijiet iktar stretti, kompatibbli ma' dan it-trattat, sabiex jagħtu lil dan il-konsumatur livell oghla ta' protezzjoni (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tal-21 ta' Diċembru 2021, Trapeza Peiraios, (C-243/20, EU:C:2021:1045, punt 54 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 40 Issa, fir-rigward tar-registru nazzjonali tal-klawzoli illegali, il-Qorti tal-Ġustizzja ddeċidiet, minn naħa, li mekkanizmu, bħal dan ir-registru, li jikkonsisti fl-istabbiliment ta' lista ta' klawzoli li għandhom jitqiesu li huma ingusti jaqa' taht id-dispożizzjonijiet iktar stretti li l-Istati Membri jistgħu jadottaw jew iżommu fis-sehħ skont l-Artikolu 8 tad-Direttiva 93/13 (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tas-26 ta' Frar 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, punt 61) u li dan ir-registru jissodisfa, bħala prinċipju, l-interess tal-protezzjoni tal-konsumaturi (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tal-21 ta' Diċembru 2016, Biuro podróży "Partner" (C-119/15, EU:C:2016:987, punt 36).
- 41 Fil-fatt, il-konstatazzjoni tan-natura ingusta ta' klawzola kuntrattwali kontenzjuża abbażi ta' paragun tal-kontenut tagħha ma' dak ta' klawzola inkluża fir-registru nazzjonali tal-klawzoli illegali tista' tikkontribwixxi b'mod rapidu sabiex il-klawzoli ingusti użati f'numru kbir ta' kuntratti jieqfu jipproduċu effetti fir-rigward tal-konsumaturi li huma partijiet f'dawn il-kuntratti.
- 42 Huwa għalhekk, barra minn hekk, li l-Qorti tal-Ġustizzja qieset, dejjem abbażi tal-Artikolu 8 tad-Direttiva 93/13, li l-Istati Membri jistgħu jestendu l-protezzjoni prevista fl-Artikolu 3(1) u (3) ta' din id-direttiva, moqri flimkien mal-punt 1 tal-anness tal-imsemmija direttiva, billi jiddikjaraw ingusti b'mod ġenerali l-klawzoli standard li huma elenkati f'dan il-punt, mingħajr ma jkun meħtieġ eżami addizzjonali skont il-kriterji li jinsabu fl-Artikolu 3(1) tad-Direttiva 93/13 (sentenza tad-19 ta' Settembru 2019, Lovasné Tóth, C-34/18, EU:C:2019:764, punt 47).
- 43 Min-naħa l-oħra, il-Qorti tal-Ġustizzja ddeċidiet li, sakemm ir-registru nazzjonali tal-klawzoli illegali huwa ġestit b'mod trasparenti, mhux biss fl-interess tal-konsumaturi, iżda wkoll tal-bejjiegħa jew fornituri, u jinżamm aġġornat, b'osservanza tal-prinċipju ta' ċertezza legali, l-istabbiliment ta' dan ir-registru huwa kompatibbli mad-dritt tal-Unjoni (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tal-21 ta' Diċembru 2016, Biuro podróży "Partner", C-119/15, EU:C:2016:987, punti 36 sa 39 u 43).
- 44 Fil-fatt, il-Qorti tal-Ġustizzja kkonstatat li l-applikazzjoni tal-mekkanizmu tar-registru ta' klawzoli illegali tippreżupponi evalwazzjoni, mill-qorti nazzjonali kompetenti, tal-ekwivalenza tal-klawzola kuntrattwali kkontestata ma' klawzola ta' kundizzjonijiet ġenerali meqjusa illegali u li tinsab f'dan ir-registru, li permezz tiegħu l-bejjiegħ jew fornitur ikkonċernat għandu l-possibbiltà li jikkontesta din l-ekwivalenza quddiem qorti nazzjonali, sabiex jiġi ddeterminat jekk, fid-dawl ta' ċirkustanzi rilevanti kollha speċifiċi għal kull każ, din il-klawzola kuntrattwali hijiex materjalment identika, fid-dawl, b'mod partikolari, tal-effetti li din tipproduċi, għal dik inkluża f'tali registru (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tal-21 ta' Diċembru 2016, Biuro podróży "Partner", C-119/15, EU:C:2016:987, punti 40 sa 42).

- 45 Barra minn hekk, għandu jifakkar ukoll li, għalkemm, skont l-Artikolu 8 tad-Direttiva 93/13, l-Istati Membri jibqgħu liberi li jipprevedu, fid-dritt intern tagħhom, eżami *ex officio* iktar wiesa' minn dak li l-qorti tagħhom għandhom iwettqu skont din id-direttiva, jew anki proċeduri ssemplifikati ta' evalwazzjoni tan-natura ingusta ta' klawżola kuntrattwali, bħal dik inkwistjoni fil-kawża prinċipali, il-qorti nazzjonali tibqa' madankollu, bħala regola ġenerali, obbligata li tinforma lill-partijiet fil-kawża b'din l-evalwazzjoni u li tistedinhom sabiex jiddiskutuha b'mod kontradittorju, skont il-forom previsti f'dan ir-rigward mir-regoli proċedurali nazzjonali (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tal-11 ta' Marzu 2020, Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, punti 41 u 42).
- 46 F'dawn iċ-ċirkustanzi, ir-risposta għall-ewwel domanda għandha tkun li l-Artikolu 3(1), l-Artikolu 7(1) u l-Artikolu 8 tad-Direttiva 93/13, għandhom jiġu interpretati fis-sens li ma jipprekludux li klawżola kuntrattwali li ma kinitx is-sugġett ta' negozjati individwali titqies li hija ingusta mill-awtoritajiet nazzjonali kkonċernati minħabba s-sempliċi fatt li l-kontenut tagħha huwa ekwivalenti għal dak ta' klawżola ta' kuntratt standard inkluża fir-registru nazzjonali tal-klawżoli ta' kundizzjonijiet ġenerali meqjusa illegali.

Fuq it-tieni domanda

- 47 Permezz tat-tieni domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, jekk l-Artikolu 3(1) tad-Direttiva 93/13 għandux jiġi interpretat fis-sens li klawżola ta' kuntratt li, minħabba l-kundizzjonijiet għall-eżekuzzjoni ta' ċerti obbligi tal-konsumatur ikkonċernat li hija tipprevedi, għandha titqies li hija ingusta, tista' tiflef tali natura minħabba klawżola oħra ta' dan il-kuntratt li tipprevedi l-possibbiltà għal dan il-konsumatur li jeżegwixxi dawn l-obbligi f'kundizzjonijiet differenti.
- 48 Skont ġurisprudenza stabbilita, il-ġurisdizzjoni tal-Qorti tal-Ġustizzja f'dan il-qasam tirrigwarda l-interpretazzjoni tal-kuncett ta' "klawżola ingusta", imsemmi fl-Artikolu 3(1) ta' din id-direttiva u fl-anness tagħha, kif ukoll il-kriterji li l-qorti nazzjonali tista' jew għandha tapplika fl-eżami ta' klawżola kuntrattwali fir-rigward tad-dispożizzjonijiet tad-direttiva, u huwa mifhum li hija din il-qorti li għandha tiddeċiedi, billi tiegħu inkunsiderazzjoni ta' dawn il-kriterji, dwar il-klassifikazzjoni konkreta ta' klawżola kuntrattwali partikolari skont iċ-ċirkustanzi partikolari tal-każ ineżami. Minn dan jirrizulta li l-Qorti tal-Ġustizzja għandha sempliċement tipprovdli lill-qorti nazzjonali indikazzjonijiet li din tal-aħħar hija mistennija tiegħu inkunsiderazzjoni tagħhom sabiex tevalwa n-natura ingusta tal-klawżola kkonċernata (sentenza tat-8 ta' Diċembru 2022, Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique u du Centre Ouest, C-600/21, EU:C:2022:970, punt 38).
- 49 F'dan ir-rigward, għandu jifakkar li, fl-evalwazzjoni tan-natura ingusta ta' klawżola kuntrattwali li ma tkunx ġiet innegozjata individwalment, hija l-qorti nazzjonali li għandha tiddetermina, billi tiegħu inkunsiderazzjoni l-kriterji stabbiliti fl-Artikolu 3(1) u fl-Artikolu 5 tad-Direttiva 93/13, jekk, fid-dawl taċ-ċirkustanzi partikolari tal-każ inkwistjoni, din il-klawżola tissodisfax ir-rekwiżiti ta' *bona fide*, ta' bilanċ u ta' trasparenza mitluba minn din id-direttiva (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tas-26 ta' Marzu 2019, Abanca Corporación Bancaria u Bankia, C-70/17 u C-179/17, EU:C:2019:250, punt 50 kif ukoll il-ġurisprudenza ċċitata).
- 50 Ċertament, sabiex tevalwa n-natura eventwalment ingusta tal-klawżola kuntrattwali li sservi bħala bażi għat-talba li jkollha quddiemha, il-qorti nazzjonali għandha tiegħu inkunsiderazzjoni l-klawżoli l-oħra kollha tal-kuntratt ikkonċernat (sentenza tas-27 ta' Jannar 2021, Dexia Nederland, C-229/19 u C-289/19, EU:C:2021:68, punt 58 u l-ġurisprudenza ċċitata), sa fejn, skont

il-kontenut ta' dan il-kuntratt, jista' jkun neċessarju li jiġi evalwat l-effett kumulattiv tal-klawzoli kollha tiegħu (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tal-11 ta' Marzu 2020, Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, punt 47 u l-ġurisprudenza ċċitata).

- 51 Madankollu, il-Qorti tal-Ġustizzja ppreċiżat li l-qorti nazzjonali għandha, fil-kuntest tal-evalwazzjoni tan-natura ingusta ta' klawzola, tqiegħed lilha nnifisha biss fid-data tal-konklużjoni tal-kuntratt ikkonċernat u tevalwa, b'mod partikolari, fid-dawl ta' ċirkustanzi kollha ta' din il-konklużjoni, jekk din il-klawzola kinitx minnha nnifisha twassal għal żbilanċ bejn id-drittijiet u l-obbligi tal-partijiet favur il-bejjieġh jew fornitur ikkonċernat, u dan minkejja li dan l-iżbilanċ jista' jseħħ biss jekk ċerti ċirkustanzi jseħħu jew li, f'ċirkustanzi oħra, l-imsemmija klawzola tista' saħansitra tibbenefika lill-konsumatur ikkonċernat (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tas-27 ta' Jannar 2021, Dexia Nederland, C-229/19 u C-289/19, EU:C:2021:68, punti 54 u 55).
- 52 F'dan il-każ, mit-talba għal deċiżjoni preliminari jirriżulta li l-kuntratt ta' self inkwistjoni fil-kawża prinċipali jinkludi klawzoli li l-kontenut tagħhom huwa ekwivalenti għal dak ta' klawzoli inkluzi fir-registru nazzjonali tal-klawzoli illegali li jobbligaw lil min jissellef jirrimborsa self indiċjat fuq munita barranija biss f'munita nazzjonali kkonvertita skont rata tal-kambju ddeterminata liberament mill-bank ikkonċernat.
- 53 Barra minn hekk, il-kuntratt ta' self inkwistjoni fil-kawża prinċipali jinkludi wkoll klawzoli oħra li jippermettu lir-rikorrenti fil-kawża prinċipali jirrimborsaw is-self ikkonċernat direttament lill-Franki Svizzeri, bil-konsegwenza li dawn ikunu jistgħu jiksbu l-ammont li għandu jiġi rrimborsat kull xahar f'din il-munita mingħand l-istabbiliment tal-għażla tagħhom, mingħajr ma jhallu għalhekk lil mBank tiddetermina liberament dan l-ammont. Kif enfasizzat il-Kummissjoni Ewropea fl-osservazzjonijiet bil-miktub tagħha, dawn il-klawzoli l-oħra jikkostitwixxu għalhekk mod alternattiv ta' hlas lura tas-self mill-konsumatur ikkonċernat meta mqabbel ma' dak previst mill-klawzoli msemmija fil-punt preċedenti.
- 54 Issa, mill-punt 23 ta' din is-sentenza jirriżulta li dawn il-klawzoli tal-aħħar ġew ikkunsidrati bħala ingusti minhabba li jagħtu lill-bank ikkonċernat id-dritt li jiddetermina liberament ir-rata tal-kambju u, għaldaqstant, l-ammont tas-servizz li għandu jiġi pprovdut, u li huma joħolqu, minhabba f'hekk, fihom innifishom, żbilanċ sinjifikattiv bejn id-drittijiet u l-obbligi tal-partijiet favur il-bejjieġh jew fornitur ikkonċernat. Għaldaqstant, l-fatt li dan l-iżbilanċ jista' ma jseħħ, minhabba l-fatt li l-konsumatur ikkonċernat jiddeċiedi, matul l-eżekuzzjoni tal-kuntratt, li jirrikorri għal metodi alternattivi ta' rimbors tas-self previsti minnu, huwa, kif irrilevat fil-punt 51 ta' din is-sentenza, mingħajr effett fuq l-evalwazzjoni tan-natura ingusta tal-imsemmija klawzoli tal-aħħar bħala tali.
- 55 Għandu jingħad ukoll li l-inkluzjoni f'kuntratt konkluz ma' konsumatur ta' żewġ klawzoli alternattivi, li jirrigwardaw l-eżekuzzjoni tal-istess obbligu impost fuqu, li waħda minnhom hija ingusta u l-oħra legali tippermetti lill-bejjieġh jew lill-fornitur ikkonċernat li jispekula dwar il-fatt li, minhabba nuqqas ta' informazzjoni, nuqqas ta' attenzjoni jew nuqqas ta' komprensjoni, dan il-konsumatur ser jeżegwixxi l-obbligu kkonċernat skont il-klawzola li tohloq, għad-detriment tiegħu, żbilanċ sinjifikattiv bejn id-drittijiet u l-obbligi tal-partijiet. Għaldaqstant, tali mekkaniżmu kuntrattwali jista' jkollu fih innifsu natura ingusta.
- 56 Barra minn hekk, li ma tikkonstatax in-nullità ta' klawzola ingusta huwa ta' natura li jippreġudika t-twettiq tal-għan fit-tul imsemmi fl-Artikolu 7 tad-Direttiva 93/13, li huwa li jitwaqqaf l-użu tal-klawzoli ingusti fil-kuntratti konkluzi mal-konsumaturi minn bejjieġh jew fornitur.

57 F'dawn iċ-ċirkustanzi, ir-risposta għat-tieni domanda għandha tkun li l-Artikolu 3(1) tad-Direttiva 93/13 għandu jiġi interpretat fis-sens li klawżola ta' kuntratt li, minhabba l-kundizzjonijiet għall-eżekuzzjoni ta' ċerti obbligi tal-konsumatur ikkonċernat li hija tipprevedi, għandha titqies li hija ingusta ma tistax titlef tali natura minhabba klawżola oħra ta' dan il-kuntratt li tipprevedi l-possibbiltà għal dan il-konsumatur li jeżegwixxi dawn l-obbligi tiegħu f'kundizzjonijiet differenti.

Fuq it-tielet domanda

- 58 It-tielet domanda, li tirrigwarda l-interpretazzjoni tal-Artikolu 3(1) u tal-Artikolu 4(1) tad-Direttiva 93/13, tikkonċerna r-rekwiżit ta' trasparenza li għandu bejgiegħ jew fornitur qabel il-konklużjoni ta' kuntratt ta' self indiċjat fuq munita barranija fir-rigward tal-kandidat li jissellef meta dan tal-aħħar ikun l-impjegat tiegħu. Madankollu, dan ir-rekwiżit ta' trasparenza huwa previst fl-Artikolu 4(2) ta' din id-direttiva, fir-rigward ta' klawżoli bħal daww inkwistjoni fil-kawża prinċipali, u l-kunċett ta' "konsumatur" huwa ddefinit fl-Artikolu 2(b) tal-imsemmija direttiva.
- 59 Għaldaqstant, għandu jitqies li, permezz tat-tielet domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, jekk l-Artikolu 4(2) tad-Direttiva 93/13, moqri flimkien mal-Artikolu 2(b) tagħha, għandux jiġi interpretat fis-sens li kummerċjant għandu l-obbligu li jinforma lill-konsumatur ikkonċernat bil-karatteristiċi essenzjali tal-kuntratt konkluż u bir-riskji marbuta ma' dan il-kuntratt, u dan minkejja li dan il-konsumatur huwa l-impjegat tiegħu u għandu għarfien rilevanti fil-qasam tal-imsemmi kuntratt.
- 60 Għandu jinfakkar li r-rekwiżit ta' trasparenza tal-klawżoli kuntrattwali, previst fl-Artikolu 4(2) ta' din id-direttiva, għandu jinftehem bħala li jimponi mhux biss li l-klawżola kkonċernata tkun inftehem mill-konsumatur fuq il-livelli formali u grammatikali, iżda wkoll li konsumatur medju, normalment informat u raġonevolment attent u avżat, jitqiegħed f'pożizzjoni li jifhem il-funzjonament konkret ta' din il-klawżola u li b'hekk jevalwa, abbażi ta' kriterji preċiżi u li jinftehem, il-konsegwenzi ekonomiċi, potenzjalment sinjifikattivi, ta' tali klawżola fuq l-obbligi finanzjarji tiegħu (sentenza tal-10 ta' Ġunju 2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 sa C-782/19, EU:C:2021:470, punt 64 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 61 Dan ir-riferiment għall-konsumatur medju jikkostitwixxi kriterju oġġettiv. Barra minn hekk, il-kunċett ta' "konsumatur", fis-sens tal-Artikolu 2(b) tad-Direttiva 93/13, dan għandu natura oġġettiva u huwa indipendenti mill-għarfien konkret li l-persuna kkonċernata jista' jkollha, jew mill-informazzjoni li din il-persuna għandha realment (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tal-21 ta' Marzu 2019, Pouvin u Dijoux, C-590/17, EU:C:2019:232, punt 24 kif ukoll il-ġurisprudenza ċċitata).
- 62 Fir-rigward, b'mod iktar partikolari, ta' kuntratti ta' self indiċjati fuq munita barranija, bħal dak inkwistjoni fil-kawża prinċipali, ir-rekwiżit ta' trasparenza tal-klawżoli kuntrattwali jimplika b'mod partikolari li bejgiegħ jew fornitur għandu jinforma b'mod ċar lill-konsumatur ikkonċernat bil-fatt li, meta jikkonkludi tali kuntratt, huwa jesponi ruħu għal riskju tal-kambju li ser ikun, eventwalment, ekonomikament diffiċli li jassumi fil-każ ta' deprezzament tal-munita li fiha huwa jirċievi d-dhul tiegħu. Barra minn hekk, dan il-bejgiegħ jew fornitur għandu jispjega lil dan il-konsumatur il-varjazzjonijiet possibbli tar-rati tal-kambju u r-riskji inerenti għall-konklużjoni ta' tali kuntratt (sentenza tal-10 ta' Ġunju 2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 sa C-782/19, EU:C:2021:470, punt 71 u l-ġurisprudenza ċċitata).

- 63 L-informazzjoni kkomunikata mill-bejjiegħ jew fornitur għandha tkun tista' tippermetti lil konsumatur medju, normalment informat u raġonevolment attent u avżat, mhux biss li jifhem li, skont il-varjazzjonijiet fir-rata tal-kambju, l-evoluzzjoni tal-parità bejn il-munita tal-kont u l-munita ta' hlas tista' twassal għal konsegwenzi sfavorevoli fir-rigward tal-obbligi finanzjarji tiegħu, iżda wkoll li jifhem, fil-kuntest tal-konklużjoni ta' kuntratt ta' self iddenominat f'munita barranija, ir-riskju reali li għalih dan il-konsumatur jesponi ruħu, matul il-perijodu kollu ta' dan il-kuntratt ta' self, fil-każ ta' deprezzament importanti tal-munita li fiha huwa jircievi d-dhul tiegħu meta mqabbla mal-munita tal-kont (sentenza tal-10 ta' Ġunju 2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 sa C-782/19, EU:C:2021:470, punt 72).
- 64 Hija l-qorti nazzjonali li għandha tivverifika, billi tiegħu inkunsiderazzjoni ċ-ċirkustanzi madwar il-konklużjoni tal-kuntratt, jekk ġewx ikkomunikati lill-konsumatur ikkonċernat l-elementi kollha li jista' jkollhom effett fuq il-portata tal-impenn tiegħu, li jippermettulu jevalwa l-konsegwenzi finanzjarji tiegħu (sentenza tat-12 ta' Jannar 2023, D.V. (Onorarji ta' avukat-Prinċipju ta' tariffa fis-sieġha), C-395/21, EU:C:2023:14, punt 38 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 65 F'dan il-każ, mill-indikazzjonijiet ipprovduti mill-qorti tar-rinviju jirriżulta li AM, li, flimkien ma' PM, ikkonkluda kuntratt ta' self indiċjat fuq munita barranija, kien l-impjegat ta' mBank u kellu, minhabba t-taħriġ u l-esperjenza professjonali tiegħu, konnoxxenzi dwar il-karatteristiċi essenzjali u r-riskji marbuta ma' dan il-kuntratt ta' self li kienu dawk ta' konsumatur iktar avżat mill-konsumatur medju.
- 66 Madankollu, mill-punti 60 u 61 ta' din is-sentenza jirriżulta li l-osservanza tar-rekwiżit ta' trasparenza għandha tiġi vverifikata fir-rigward tal-istandard oġġettiv tal-konsumatur medju, normalment informat u raġonevolment attent u avżat, li għalih ma jikkorrispondux, b'mod partikolari, la l-konsumatur inqas avżat minn dan il-konsumatur medju, u lanqas il-konsumatur iktar avżat minn dan tal-aħħar.
- 67 Barra minn hekk, mill-formulazzjoni tal-Artikolu 2(b) tad-Direttiva 93/13 jirriżulta li l-protezzjoni mogħtija minn din id-direttiva tiddependi mill-għanijiet li għalihom persuna fiżika tagħxi, jiġifieri dawk li ma jaqgħux fil-kuntest tal-attività professjonali tagħha, u mhux mill-għarfien partikolari li din il-persuna għandha.
- 68 Din l-interpretazzjoni wiesgħa tal-kunċett ta' "konsumatur" tippermetti li tiġi żgurata l-protezzjoni mogħtija minn din id-direttiva lill-persuni fiżiċi kollha li jinsabu f'sitwazzjoni ta' inferjorità meta mqabbla ma' bejjiegħ jew fornitur fir-rigward mhux biss tal-livell ta' informazzjoni, iżda wkoll tas-setgħa ta' negozjar, sitwazzjoni li twassal lil dawn il-persuni fiżiċi sabiex jaderixxu mal-kundizzjonijiet redatti minn qabel minn dan il-bejjiegħ jew fornitur, mingħajr ma jkun jistgħu jeżerċitaw ebda influwenza fuq il-kontenut tagħhom (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tal-21 ta' Marzu 2019, Pouvin u Dijoux, C-590/17, EU:C:2019:232, punti 25 u 28).
- 69 Għalhekk il-fatt li persuna fiżika tikkonkludi kuntratt, għajr kuntratt ta' impjeg, mal-persuna li timpjegaha, ma jipprekludix, bħala tali, li din il-persuna tiġi kklassifikata bħala "konsumatur", fis-sens ta' l-Artikolu 2(b) tad-Direttiva 93/13 (sentenza tal-21 ta' Marzu 2019, Pouvin u Dijoux, C-590/17, EU:C:2019:232, punt 29).
- 70 F'dawn iċ-ċirkustanzi, ir-risposta għat-tielet domanda għandha tkun li l-Artikolu 4(2) tad-Direttiva 93/13, moqri flimkien mal-Artikolu 2(b) tagħha, għandu jiġi interpretat fis-sens li kummerċjant għandu l-obbligu li jinforma lill-konsumatur ikkonċernat bil-karatteristiċi essenzjali

tal-kuntratt konkluz miegħu u bir-riskji marbuta ma' dan il-kuntratt, u dan minkejja li dan il-konsumatur huwa l-impjegat tiegħu u għandu għarfien rilevanti fil-qasam tal-imsemmi kuntratt.

Fuq ir-raba' domanda

- 71 Permezz tar-raba' domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, jekk id-dispożizzjonijiet tad-Direttiva 93/13 għandhomx jiġu interpretati fis-sens li, meta żewġ konsumaturi jikkonkludu l-istess kuntratt ma' bejjiegh jew fornitur, l-istess klawzoli kuntrattwali jistgħu jitqiesu li huma ingusti fir-rigward tal-ewwel konsumatur u li jkunu ġusti fir-rigward tat-tieni.
- 72 Kif jirriżulta mill-punt 31 ta' din is-sentenza, din id-domanda saret biss fil-każ li tingħata risposta negattiva għat-tielet domanda. Billi dan ma kienx il-każ, ma hemmx għalfejn tingħata risposta li din id-domanda.

Fuq l-ispejjeż

- 73 Peress li l-proċedura għandha, fir-rigward tal-partijiet fil-kawża prinċipali, in-natura ta' kwistjoni mqajma quddiem il-qorti tar-rinviju, hija dik il-qorti li tiddeciedi fuq l-ispejjeż. L-ispejjeż sostnuti għas-sottomissjoni tal-osservazzjonijiet lill-Qorti tal-Ġustizzja, barra dawk tal-imsemmija partijiet, ma jistgħux jithallsu lura.

Għal dawn il-motivi, Il-Qorti tal-Ġustizzja (Id-Disa' Awla) taqta' u tiddeciedi:

- 1) L-Artikolu 3(1), l-Artikolu 7(1) u (2) u l-Artikolu 8 tad-Direttiva tal-Kunsill 93/13/KEE tal-5 ta' April 1993 dwar klawzoli ingusti f'kuntratti mal-konsumatur, għandhom jiġu interpretati fis-sens li ma jipprekludux li klawzola kuntrattwali li ma kinitx is-sugġett ta' negozjati individwali titqies li hija ingusta mill-awtoritajiet nazzjonali kkonċernati minhabba s-sempliċi fatt li l-kontenut tagħha huwa ekwivalenti għal dak ta' klawzola ta' kuntratt standard inkluża fir-registru nazzjonali tal-klawzoli ta' kundizzjonijiet generali meqjusa illegali.**
- 2) L-Artikolu 3(1) tad-Direttiva 93/13 għandu jiġi interpretat fis-sens li klawzola ta' kuntratt li, minhabba l-kundizzjonijiet għall-eżekuzzjoni ta' ċerti obbligi tal-konsumatur ikkonċernat li hija tipprevedi, għandha titqies li hija ingusta ma tistax tiflew tali natura minhabba klawzola oħra ta' dan il-kuntratt li tipprevedi l-possibbiltà għal dan il-konsumatur li jeżegwixxi dawn l-obbligi tiegħu f'kundizzjonijiet differenti.**
- 3) L-Artikolu 4(2) tad-Direttiva 93/13, moqri flimkien mal-Artikolu 2(b) tagħha, għandu jiġi interpretat fis-sens li bejjiegh jew fornitur għandu l-obbligu li jinforma lill-konsumatur ikkonċernat bil-karatteristiċi essenzjali tal-kuntratt konkluz miegħu u bir-riskji marbuta ma' dan il-kuntratt, u dan minkejja li dan il-konsumatur huwa l-impjegat tiegħu u għandu għarfien rilevanti fil-qasam tal-imsemmi kuntratt.**

Firem